

บทที่ ๗

สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์มุ่ง วิเคราะห์บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ บทบาทที่ปรารถนา ความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยแยกพิจารณาบทบาทของอาจารย์ในสองประเด็นใหญ่ คือ หน้าที่ และสิทธิ ได้แก่ หน้าที่ที่อาจารย์ปฏิบัติและสิทธิที่อาจารย์ได้รับ หน้าที่ที่อาจารย์ชอบปฏิบัติและสิทธิที่อาจารย์ชอบ ความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ ความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ นอกจากนี้ ยังได้แยกวิเคราะห์บทบาทของอาจารย์ในประเด็นย่อย คือ สาขาวิชาที่อาจารย์ทำงาน ตำแหน่งวิชาการ สถานที่ทำงานครั้งแรก และระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ การวิเคราะห์ความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์นั้น ยังได้วิเคราะห์เพิ่มในประเด็นของอายุและรายได้ด้วย

ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์นี้ ได้จากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน ๓๔๑ คน ในเดือนกันยายน ๒๕๒๐ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคำถามปิดแบ่งเป็นสี่ตอน คือ ข้อมูลเบื้องต้น หน้าที่ สิทธิ และข้อมูลทั่วไป และได้รับแบบสอบถามคืนร้อยละ ๘๐.๕ นอกจากนี้ ก่อนที่จะเก็บข้อมูลทีมมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ทดสอบแบบสอบถามกับอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน ๒๒ คน เพื่อแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น พร้อมทั้งใช้อัตราส่วนร้อยละ โคลสแควร์ และค่า t ช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย

บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ของอาจารย์

๑. หน้าที่ที่อาจารย์ปฏิบัติ

งานสอน อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบทุกคนปฏิบัติงานสอน และ ยังปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวนมากใกล้เคียงกันมาก ได้แก่ อ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอนเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ เตรียมการสอน บรรยาย ในชั้นเรียน ออกและตรวจข้อสอบ อ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาอื่น ๆ ส่วน การตรวจรายงานประจำภาคหรือตรวจการบ้านนั้น มีอาจารย์ปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด เมื่อ พิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคม ศาสตร์ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวนมากใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกัน อาจารย์กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ก็ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่ สอนเป็นจำนวนมากใกล้เคียงกัน ส่วนอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และ อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวน เท่ากัน อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปปฏิบัติงาน ต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวนมากที่สุด แต่อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบ ทุกคนให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา โดยมีอาจารย์ให้คำแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษามาก กว่าอาจารย์ที่ให้คำแนะนำในปัญหาทั่ว ๆ ไป เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย มีอาจารย์ในสาขา วิชาสังคมศาสตร์ที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษามากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เล็ก น้อย ในทำนองเดียวกัน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ก็ให้คำ ปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษามากกว่าอาจารย์เล็กน้อย อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงาน อื่น ๆ ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษามากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ไม่มากนัก ส่วนอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๔ ปี ขึ้นไปให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด แต่อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานใน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่ำกว่า ๑ ปีปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานวิจัย มากกว่าครึ่งหนึ่งของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ปฏิบัติ งานวิจัย และมีอาจารย์ปฏิบัติงานวิจัยในสนามหรือวิจัยในห้องทดลองมากกว่าอาจารย์ที่ปฏิบัติ งานวิจัยจากเอกสาร เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย มีอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ปฏิบัติ งานวิจัยมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ไม่มากนัก แต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รอง ศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ปฏิบัติงานวิจัยมากกว่าอาจารย์อย่างเห็นได้ชัดแจ้ง คือ มีผู้ ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ปฏิบัติงานวิจัยถึงสามในสี่ แต่ไม่ถึง ครึ่งหนึ่งของอาจารย์เท่านั้นที่ปฏิบัติ ส่วนอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ปฏิบัติ งานวิจัยมากกว่าครึ่งหนึ่ง แต่อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปฏิบัติไม่ถึง ครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้ มีอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๔ ปีขึ้นไปปฏิบัติ งานวิจัยเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ น้อย กว่า ๑ ปีปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานบริหาร มากกว่าครึ่งหนึ่งของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ช่วย บริหารมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ อาจารย์ได้ประชุมเรื่องทั่วไปเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ พิจารณานโยบายด้านวิชาการ พิจารณานโยบายด้านการบริหารงานบุคคล และพิจารณา นโยบายด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และ อาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่ปฏิบัติงานบริหารมีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนผู้ช่วย ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ปฏิบัติงานบริหารถึงสามในสี่ ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์ที่ปฏิบัติไม่ถึงครึ่งหนึ่ง เช่นเดียวกัน อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงาน อื่น ๆ ปฏิบัติงานบริหารประมาณสองในสาม แต่อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ปฏิบัติประมาณครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้น มีอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัย เชียงใหม่ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปปฏิบัติงานบริหารเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนอาจารย์ที่มีระยะเวลา ทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ น้อยกว่า ๑ ปีปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานบริการทางวิชาการแก่สังคม หนึ่งในสามของอาจารย์มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม โดยอาจารย์ได้ช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ

เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาตามลำดับดังนี้ คือ จัดประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ ร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์การเอกชน จัดแสดงนิทรรศการทางวิชาการ เป็นวิทยากรให้หน่วยราชการและองค์การเอกชนทั่วไป ให้คำแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาทั่ว ๆ ไป (ไม่ใช่ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ช่วยเหลือในค่านสุภาพอนามัย สอนและอบรมทางวิชาการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป มีส่วนร่วมในงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นอาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการให้หน่วยราชการและองค์การเอกชน ส่วนการเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการของศูนย์ให้คำปรึกษาทางวิชาการนั้น มีอาจารย์ปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด / เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการมีจำนวนใกล้เคียงกันมาก แต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการมากกว่าอาจารย์อย่างเห็นได้ชัด คือ มีผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ปฏิบัติประมาณครึ่งหนึ่ง ในขณะที่อาจารย์ปฏิบัติเพียงหนึ่งในสี่เท่านั้น เช่นเดียวกับ อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการน้อยกว่าครึ่งหนึ่ง แต่อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ปฏิบัติเพียงหนึ่งในสี่ อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการเป็นจำนวนมากที่สุด ส่วนอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ น้อยกว่า ๑ ปีปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

๒. สิทธิที่อาจารย์ได้รับ ประมาณสองในสามของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รู้สึกได้รับสิทธิในเรื่องต่าง ๆ และมีอาจารย์ได้รับสิทธิให้คะแนนและกำหนดวิธีให้คะแนนเป็นจำนวนมากที่สุด สิทธิอื่น ๆ ที่มีอาจารย์ได้รับรองลงมาตามลำดับดังนี้ คือ สิทธิกำหนดเนื้อหาวิชาและวิธีสอน ร่วมตัดสินใจนโยบายของภาควิชา เลือกวิชาที่จะสอน ร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย กำหนดจำนวนชั่วโมงในการสอน กำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานในมหาวิทยาลัย ร่วมตัดสินใจนโยบายของคณะ ส่วนสิทธิร่วมตัดสินใจนโยบายของมหาวิทยาลัยนี้มีอาจารย์ได้รับเป็นจำนวนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์รู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ เป็นจำนวนใกล้เคียง

กัน แต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์รู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ สามในสี่ ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์ที่รู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ มากกว่าครึ่งหนึ่ง อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ รู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ สองในสาม ส่วนอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่รู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ มากกว่าครึ่งหนึ่ง นอกจากนั้น อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปรู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่สุด แต่อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีรู้สึกได้รับสิทธิต่าง ๆ เป็นจำนวนน้อยที่สุด

บทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๑. หน้าที่ที่อาจารย์ชอบปฏิบัติ

งานสอน อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบทุกคนชอบปฏิบัติงานสอน ทั้งยังชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่เป็นจำนวนไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ มีอาจารย์ชอบอ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาที่สอนเป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ เตรียมการสอน บรรยายในชั้นเรียน อ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาอื่น ๆ ออกและตรวจข้อสอบ และมีอาจารย์ชอบตรวจรายงานประจำภาคหรือตรวจการบ้านเป็นจำนวนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย มีอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ไม่มากนัก ส่วนอาจารย์ กับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนเป็นจำนวนใกล้เคียงกัน อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่สอนมีจำนวนเท่ากัน ทั้งนี้ อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑-๓ ปีและ ๑๐-๑๕ ปีชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มสอนเป็นจำนวนมากที่สุด และอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เกือบทุกคนชอบปฏิบัติหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา และมีอาจารย์ชอบให้คำแนะนำ

ทางวิชาการแก่นักศึกษาเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่ขอให้คำแนะนำในปัญหาทั่ว ๆ ไปแก่นักศึกษาเมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่ขอให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษามีจำนวนใกล้เคียงกัน แต่อาจารย์ขอให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาเป็นจำนวนมากกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ส่วนอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ขอให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาเป็นจำนวนเท่ากัน อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑-๓ ปีขอให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาเป็นจำนวนมากที่สุด แต่อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานวิจัย ประมาณสองในสามของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชอบปฏิบัติงานวิจัย โดยมีอาจารย์ชอบปฏิบัติงานวิจัยในสนามหรือวิจัยในห้องทดลองเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่ชอบปฏิบัติงานวิจัยจากเอกสาร เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย มีอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ชอบปฏิบัติงานวิจัยเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ไม่มากนัก ส่วนผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ชอบปฏิบัติงานวิจัยประมาณสามในสี่ แต่อาจารย์ชอบปฏิบัติมากกว่าครึ่งหนึ่ง อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ชอบปฏิบัติงานวิจัยมีจำนวนใกล้เคียงกัน นอกจากนั้น อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๔-๕ ปีชอบปฏิบัติงานวิจัยเป็นจำนวนมากที่สุด และอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานบริหาร น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชอบร่วมงานบริหารมหาวิทยาลัย และยังชอบพิจารณานโยบายด้านวิชาการเป็นจำนวนมากที่สุด นอกจากนั้น ได้แก่ ประชุมเรื่องทั่วไป พิจารณานโยบายด้านการบริหารงานบุคคล และพิจารณาโยบายด้านงบประมาณ เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่ชอบปฏิบัติงานบริหารมีจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วนผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ที่ชอบปฏิบัติงานบริหารมีจำนวน

มากกว่าอาจารย์ไม่มากนัก เช่นเดียวกัน อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ก็ชอบปฏิบัติงานบริหารเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่มากนัก อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไปชอบปฏิบัติงานบริหารเป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่า ๑ ปีที่ชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

งานบริการทางวิชาการแก่สังคม ครั้งหนึ่งของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการแก่สังคม และมีอาจารย์ชอบให้คำแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาทั่ว ๆ ไป (ไม่ใช่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) เป็นจำนวนมากที่สุด รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ จัดประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์กร เอกชน จัดแสดงนิทรรศการทางวิชาการ สอนและอบรมทางวิชาการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป ช่วยเหลือในค่านิสภาพอนามัย ช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ เป็นวิทยากรให้หน่วยราชการและองค์กร เอกชนทั่วไป เป็นอาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการของศูนย์ให้คำปรึกษาทางวิชาการ มีส่วนร่วมในงานค่านิสสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ส่วนการเป็นกรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการให้หน่วยราชการและองค์กร เอกชนนั้น มีอาจารย์ชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย มีอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการเป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์เล็กน้อย แต่อาจารย์ กับผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการเป็นจำนวนเท่ากัน ส่วนอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ที่ชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการมีจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ไม่มากนัก นอกจากนี้ อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต่ำกว่า ๑ ปีชอบปฏิบัติงานต่าง ๆ ในกลุ่มหน้าที่บริการทางวิชาการเป็นจำนวนมากที่สุด แต่อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑-๓ ปีชอบปฏิบัติเป็นจำนวนน้อยที่สุด

๒. สิทธิที่อาจารย์ชอบ ส่วนใหญ่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ชอบได้รับ สิทธิในเรื่องต่าง ๆ โดยมีอาจารย์ชอบสิทธิเลือกวิชาที่จะสอนเป็นจำนวนมากที่สุด สิทธิอื่น ๆ ที่อาจารย์ชอบรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ สิทธิกำหนดเนื้อหาวิชาและวิธีสอน ให้คะแนนและ กำหนดวิธีให้คะแนน ร่วมตัดสินนโยบายของภาควิชา กำหนดจำนวนชั่วโมงในการสอน ร่วมในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย กำหนดจำนวนชั่วโมงการทำงานในมหาวิทยาลัย ร่วมตัดสินนโยบายของคณะ ส่วนสิทธิร่วมตัดสินนโยบายของมหาวิทยาลัยนั้น มีอาจารย์ชอบได้รับ เป็นจำนวนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย ปรากฏว่า อาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ อาจารย์กับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ อาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และอาจารย์ที่ทำงาน ครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ส่วนชอบสิทธิในเรื่องต่าง ๆ เป็นจำนวนใกล้เคียงกัน ส่วน อาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ ๑ ปีถึง ๑๕ ปีชอบสิทธิต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากอาจารย์ที่มีระยะเวลาทำงานในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ น้อยกว่า ๑ ปีที่ชอบสิทธิต่าง ๆ เป็นจำนวนน้อยที่สุด

ความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

ในบทนี้เป็นการศึกษาทัศนคติของอาจารย์เกี่ยวกับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ และความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ โดยเปรียบเทียบทัศนคติของอาจารย์ตามตัวแปรอิสระที่คาดว่า มีอิทธิพลกำหนดให้อาจารย์มีความขัดแย้ง ระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาเป็นสมมติฐานในการศึกษา ได้แก่ สาขาวิชา ตำแหน่งวิชาการ สถานที่ทำงานครั้งแรก อายุ ระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และรายได้

ความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ หมายถึง อาจารย์เคยและหรือ กำลังปฏิบัติหน้าที่นั้น แต่มีความรู้สึกไม่ชอบหน้าที่นั้น หรืออาจารย์ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่นั้น แต่มีความรู้สึกชอบหน้าที่นั้น

ความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ หมายถึง อาจารย์เคยและหรือกำลังได้รับสิทธินั้น แต่มีความรู้สึกไม่ชอบสิทธินั้น หรืออาจารย์ไม่เคยได้รับสิทธินั้น แต่มีความรู้สึกชอบสิทธินั้น

สมมติฐานข้อที่ ๑ สาขาวิชาที่มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติ อยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๑.๑ มีอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติ และหน้าที่ที่ชอบมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติ และหน้าที่ที่ชอบ

๑.๒ มีอาจารย์ในสาขาวิชาสังคมศาสตร์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับ และสิทธิที่ชอบมากกว่าอาจารย์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับ และสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบไคสแควร์สรุปได้ว่า สาขาวิชาไม่มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

สมมติฐานข้อที่ ๒ ตำแหน่งวิชาการมีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๒.๑ มีอาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมากกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ

๒.๒ มีอาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบมากกว่า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับ และสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบไคสแควร์พบว่า ตำแหน่งวิชาการไม่มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์ แต่เมื่อพิจารณา ในรายละเอียดจะเห็นได้ว่าอาจารย์ที่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมีจำนวน

มากกว่าผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ที่มีความรู้ลึกซึ้งแย่งระหว่าง
หน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในหน้าที่เหล่านี้ คือ วิจัยในสนามหรือวิจัย
ในห้องทดลอง วิจัยจากเอกสาร พิจารณานโยบายด้านวิชาการ จัดประชุมหรือสัมมนาทาง
วิชาการร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชน ช่วยเหลือในด้านสุขภาพอนามัย เป็น
อาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย และช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ เช่นเดียวกัน
อาจารย์ที่มีความรู้ลึกซึ้งแย่งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบมีจำนวนมากกว่าผู้ช่วย
ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ที่มีความรู้ลึกซึ้งแย่งระหว่างสิทธิที่ได้รับ
และสิทธิที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในสิทธิเหล่านี้ คือ สิทธิเลือกวิชาที่จะสอน กำหนด
จำนวนชั่วโมงในการสอน ร่วมตัดสินใจนโยบายของมหาวิทยาลัย ของคณะ และของภาควิชา

สมมติฐานข้อที่ ๓ สถานที่ทำงานครั้งแรกมีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่าง
บทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๓.๑ มีอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความขัดแย้งระ
หว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มี
ความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ

๓.๒ มีอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความขัดแย้ง
ระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มี
ความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบไคสแควร์พบว่า สถานที่ทำงานครั้งแรกไม่มีความสัมพันธ์กับความ
ขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์ ยกเว้นสิทธิเลือกวิชาที่
จะสอนเพียงสิทธิเดียวซึ่งมีอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่มีความรู้ลึก
ซึ้งแย่งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ เป็นจำนวนมากกว่าอาจารย์ที่ทำงานครั้งแรกในหน่วย
งานอื่น ๆ ที่มีความรู้ลึกซึ้งแย่งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อที่ ๔ อายุมีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่
และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๔.๑ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ มีอายุ

น้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ

๔.๒ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ มีอายุน้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบ t (ทางเดียว) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบของอาจารย์ แต่อายุมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบของอาจารย์ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นได้ว่า มีบางหน้าที่ซึ่งอาจารย์ที่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมีอายุโดยเฉลี่ยน้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ บรรยายในชั้นเรียน อ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาอื่น ๆ วิจัยในสนามหรือวิจัยในห้องทดลอง วิจัยจากเอกสาร ศึกษานโยบายด้านวิชาการ สอนและอบรมทางวิชาการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป จัดประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชน ช่วยเหลือในด้านสุขภาพอนามัย เป็นอาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เป็นวิทยากรให้หน่วยราชการและองค์กรเอกชนทั่วไป เป็นกรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการให้หน่วยราชการและองค์กรเอกชน ให้คำแนะนำทางวิชาการแก่นักศึกษาทั่ว ๆ ไป (ไม่ใช่นักศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่) ช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

สมมติฐานข้อที่ ๕ ระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๕.๑ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ มีระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ

๕.๒ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ มีระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่น้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบ t (ทางเดียว) พบว่า ระยะเวลารับราชการในมหาวิทยาลัย

เชียงใหม่ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบของอาจารย์ แต่ระยะเวลาบริหารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบของอาจารย์ จากการพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นได้ว่ามีบางหน้าที่ซึ่งอาจารย์ที่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมีระยะเวลาบริหารในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่โดยเฉลี่ยน้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ บรรยายในชั้นเรียน อ่านหนังสือหรือบทความเกี่ยวกับสาขาวิชาอื่น ๆ วิจัยในสนามหรือวิจัยในห้องทดลอง วิจัยจากเอกสาร ศึกษานโยบายด้านวิชาการ สอนและอบรมทางวิชาการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไป จัดประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชน จัดแสดงนิทรรศการทางวิชาการ ช่วยเหลือในค่านิสภาพอนามัย เป็นอาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เป็นวิทยากรให้หน่วยราชการและองค์กรเอกชนทั่วไป และช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ

สมมติฐานข้อที่ ๒ รายได้มีความสัมพันธ์กับความขัดแย้งระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่ปรารถนาของอาจารย์

๒.๑ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ มีรายได้น้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบ

๒.๒ อาจารย์ที่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ มีรายได้น้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบ

จากการทดสอบ t (ทางเดียว) พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบของอาจารย์ แต่รายได้มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบของอาจารย์ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดจะเห็นว่าในการปฏิบัติงานบางหน้าที่ อาจารย์ที่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบมีรายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่าอาจารย์ที่ไม่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างหน้าที่ที่ปฏิบัติและหน้าที่ที่ชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เตรียมการสอน บรรยายในชั้นเรียน วิจัยในสนามหรือวิจัยในห้องทดลอง วิจัยจากเอกสาร ศึกษานโยบายด้านวิชาการ จัดประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการร่วมกับหน่วยราชการหรือองค์กรเอกชน ช่วยเหลือในค่านิสภาพอนามัย

เป็นอาจารย์สอนพิเศษนอกมหาวิทยาลัย เป็นกรรมการและที่ปรึกษาคณะกรรมการให้หน่วยราชการและองค์กรเอกชน ช่วยเหลืองานของสมาคมต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

จากการพิสูจน์สมมติฐานในการศึกษา จะเห็นได้ว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีความซัดเซงระหว่างบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่ปรารถนาในบางหน้าที่และในบางสิทธิได้กล่าวสรุปข้างต้นแล้วนั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากมีอาจารย์จำนวนไม่น้อย (ร้อยละ ๓๑.๓) ที่ตอบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ในการศึกษบทบาทของอาจารย์จึงได้สอบถามอาจารย์เพิ่มเติมว่าอาจารย์มีปัญหาในการทำงานเรื่องใดบ้าง ทั้งได้ขอให้อาจารย์ระบุวิธีแก้ปัญหาค้าง ๆ เหล่านั้นด้วย ผลปรากฏว่า อาจารย์ประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ หลายประการ และได้เสนอวิธีแก้ปัญหาค้าง ๆ ซึ่งจะได้อภิปรายเป็นแนวทางปรับปรุงบทบาทของอาจารย์โดยสรุปดังนี้

งานสอน การที่อาจารย์มีชั่วโมงสอนมากและยังมีงานค้างอื่น ๆ อีก ทำให้อาจารย์มีเวลาเตรียมการสอนน้อย และบางวิชาที่มีรายละเอียดมากแต่มีชั่วโมงสอนน้อยจึงมักสอนไม่ทัน นอกจากนั้น มีอาจารย์ที่ระบุว่ายังขาดหนังสือประกอบการสอนที่จำเป็น และมีหนังสือให้นักศึกษาอ่านประกอบไม่เพียงพอ ประเด็นสำคัญ คือ อาจารย์รู้สึกกว่าตนเองยังมีความรู้ไม่เพียงพอ ขาดประสบการณ์ในงานสอน และไม่มีโอกาสเลือกวิชาที่สอนตามความถนัดหรือความสนใจ รวมทั้งต้องเปลี่ยนวิชาที่สอนใหม่บ่อยเกินไป ยิ่งไปกว่านั้น นักศึกษาบางส่วนไม่สนใจการศึกษาเท่าที่ควร และบางส่วนมีพื้นฐานการศึกษาก่อน

งานให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา ปัญหาสำคัญ คือ อาจารย์มีเวลาให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษาไม่มากนัก เพราะต้องปฏิบัติงานอื่น ๆ ด้วย ทำให้มีความสัมพันธ์กับนักศึกษาห่างเหิน นักศึกษาไม่ค่อยมาปรึกษา หรือนักศึกษาบางส่วนไม่เชื่อฟัง และมีอาจารย์บางส่วนระบุว่ามีนักศึกษาในความรับผิดชอบมาก และมักมาขอคำปรึกษาจนไม่มีเวลาทำงานอื่นได้ ที่น่าสนใจ คือ มีอาจารย์ที่ระบุว่าไม่ทราบขอบเขตความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาว่ามีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องใดบ้าง

งานวิจัย มีอาจารย์ที่ระบุว่าใช้เวลาปฏิบัติงานวิจัยไม่เต็มที่ เนื่องจากต้องปฏิบัติงานสอน ร่วมงานบริหารมหาวิทยาลัย และให้บริการต่าง ๆ ประเด็นสำคัญ คือ ทุนวิจัยซึ่งอาจารย์ส่วนใหญ่ระบุว่าขาดแคลนมาก รวมทั้งการขาดเครื่องมือหรือเครื่องมือที่มีอยู่ล้าสมัย และยังมีขาดเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ยิ่งไปกว่านั้น อาจารย์บางส่วนยังมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิจัยไม่มากนัก เพราะมีประสบการณ์น้อยและขาดบุคคลที่สามารถให้คำปรึกษาแนะนำ รวมทั้งการสนับสนุนอย่างจริงจังของมหาวิทยาลัย

งานบริหาร มีอาจารย์บางส่วนที่ระบุว่าต้องปฏิบัติงานบริหารมากเกินไป นอกจากนั้น ก็ยังมีปัญหาเรื่องความคิดเห็นขัดแย้งกัน ขาดความร่วมมือ ตลอดจนระเบียบราชการไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ ทั้งนี้ มีอาจารย์บางส่วนที่ระบุว่าต้องการมีส่วนร่วมในงานบริหาร แต่ไม่มีโอกาส และอาจารย์บางส่วนระบุว่าต้องปฏิบัติงานบริหารทั้งที่ไม่ถนัดและไม่มีประสบการณ์

งานบริการทางวิชาการแก่สังคม ปัญหาเกิดจากมีเวลาปฏิบัติงานน้อย ขาดความระมัดระวังและความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัย ทำให้ได้รับงบประมาณน้อยและขาดอุปกรณ์ต่าง ๆ การบริการจึงไม่เพียงพอต่อความต้องการของชุมชน นอกจากนี้ มีอาจารย์บางส่วนที่ระบุว่าไปประสบการณ์น้อย จึงไม่ทราบความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

นอกจากนั้น กลุ่มตัวอย่างอาจารย์ได้เสนอแนะวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ คือ

งานสอน มหาวิทยาลัยควรเพิ่มจำนวนอาจารย์ให้มากขึ้น เพื่อลดภาระงานสอนและงานด้านอื่น ๆ ของอาจารย์ การส่งเสริมความก้าวหน้าด้านวิชาการของอาจารย์ด้วยการให้ศึกษาต่อ การอบรมในระยะสั้น และมีผู้เชี่ยวชาญมาอยู่ประจำหรือมาเยี่ยมเยียนเป็นต้น นอกจากนี้ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตรของครูเสมอเพื่อความเหมาะสม พร้อมทั้งให้ความสำคัญแก่ห้องสมุดอันเป็นอุปกรณ์สำคัญในการศึกษาของอาจารย์และนักศึกษา

งานให้คำปรึกษาแนะนำแก่นักศึกษา ปัญหาของการปฏิบัติหน้าที่นี้ คือ จำนวนอาจารย์มีน้อยทำให้อัตราส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษาสูง ควบคู่กันนี้ ควรเพิ่มจำนวน

อาจารย์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของอาจารย์ ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างอาจารย์และนักศึกษาให้ใกล้ชิดยิ่งขึ้น

งานวิจัย รัฐและมหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญแก่งานวิจัยด้วยการสนับสนุนอาจารย์ให้ปฏิบัติงานวิจัยมากขึ้น เช่น อาจารย์ที่กำลังปฏิบัติงานวิจัยให้มีงานสอนน้อยลงหรือไม่ต้องปฏิบัติงานสอนชั่วคราว ช่วยเหลือทุนวิจัยด้วยงบประมาณหรือมหาวิทยาลัยขอทุนจากองค์กรต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมให้อาจารย์มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิจัยและได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น

งานบริหาร ควรมีการปรับปรุงระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานบริหารมหาวิทยาลัย โดยมุ่งให้อาจารย์ได้มีโอกาสร่วมปฏิบัติงานบริหารกว้างขวางขึ้น กล่าวคือ มีใ้มุ่งให้อาจารย์บางกลุ่มได้มีโอกาสปฏิบัติงานบริหาร ซึ่งในที่สุดกลายเป็นอาจารย์บางกลุ่มต้องรับภาระปฏิบัติงานบริหารมากขึ้น

งานบริการทางวิชาการแก่สังคม ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยนั้น ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้อาจารย์ปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น ด้วยการช่วยเหลือในด้านงบประมาณและบุคลากรในการดำเนินงาน

ในทัศนะของผู้เขียน ปัญหาสำคัญเร่งด่วนซึ่งผู้บริหารควรพิจารณา คือ

๑. งานวิจัย ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า งานวิจัยเป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของอาจารย์ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงต่องานสอน และต่อความก้าวหน้าในตำแหน่งวิชาการ และหน้าที่ของอาจารย์ แต่จากการศึกษานี้พบว่า มีอาจารย์ที่ปฏิบัติงานวิจัย (ร้อยละ ๕๑.๕) และอาจารย์ที่ไม่ปฏิบัติงานวิจัย (ร้อยละ ๔๘.๕) จำนวนใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ อาจารย์เกือบทุกคน (ร้อยละ ๕๑.๒) ยังระบุว่าต้องการให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้ความสนใจส่งเสริมงานวิจัยเพิ่มขึ้น ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าอาจารย์นอกจากจะสนใจปฏิบัติงานวิจัยแล้ว ยังเห็นความสำคัญของงานวิจัย หากแต่ประสบอุปสรรคนานาประการกึ่งกล่าวข้างต้นแล้วนั้น ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรพิจารณาว่าปัญหานั้นเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข

๒. งานบริการทางวิชาการแก่สังคม แม้ว่ากาทำให้ บริการทางวิชาการแก่สังคมจะเป็นหน้าที่หนึ่งของมหาวิทยาลัยก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติมหาวิทยาลัยให้การสนับสนุนไม่เต็มที่นัก ดังจะเห็นได้ว่าอาจารย์บางส่วนเห็นความสำคัญและต้องการให้บริการทางวิชาการ แต่ประสบอุปสรรคในการปฏิบัติ ในขณะที่อาจารย์บางส่วนได้ปฏิบัติทั้งที่มีความรู้สึกไม่ชอบหรือไม่ยอมรับว่าการให้บริการทางวิชาการเป็นหน้าที่หนึ่งของอาจารย์ ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยควรมีนโยบายที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ที่ต้องการให้บริการทางวิชาการมีความสะดวกในการปฏิบัติ อีกทั้งเน้นให้อาจารย์เห็นความจำเป็นที่ควรให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ชุมชนในเขตภูมิภาคซึ่งอาจารย์เป็นสมาชิกคนหนึ่งด้วย

๓. สิทธิ อาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ส่วนใหญ่มีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบในเรื่องสิทธิที่เกี่ยวกับงานสอน อาทิ สิทธิเลือกวิชาที่จะสอน กำหนดจำนวนชั่วโมงในการสอน กำหนดเนื้อหาวิชาและวิธีสอน นอกจากนี้ อาจารย์ยังมีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างสิทธิที่ได้รับและสิทธิที่ชอบในเรื่องสิทธิที่เกี่ยวกับงานบริหาร เช่น สิทธิร่วมตัดสินใจนโยบายของมหาวิทยาลัย ของคณะ และของภาควิชา เนื่องจากอาจารย์เป็นผู้สนใจศึกษาค้นคว้าวิชาการอยู่เสมอ ทั้งยังมีประสบการณ์ต่าง ๆ จากการปฏิบัติงานในหน้าที่ ดังนั้น ผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงควรสนใจให้อาจารย์ได้มีสิทธิในเรื่องที่เกี่ยวกับงานสอน และงานบริหารเพิ่มขึ้น ให้เสรีภาพทางวิชาการแก่อาจารย์อันเป็นแกนสำคัญของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อที่อาจารย์จะได้มีโอกาสที่จะเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยได้มากขึ้น ทั้งยังเป็นส่งเสริมให้อาจารย์รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย